

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 3669

Tarih : 27.12.2023

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çocuk Bakanlığı Kurulmasına Dair Kanun Teklifim gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Sezai Temelli

Muş Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	İnsan Haklarını İnceleme , Plan ve Bütçe
Esas Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Tarih: 28-12-2023	Esas No: 2/1891

[illegible]

T B M M	
KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LİĞİ	
27 Aralık 2023	
Numara:	

TBMM GENEL YÜRÜK	
27 Aralık 2023	
No:	1350076

GENEL GEREKÇE

Türkiye, başta BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi ve Ek Protokolleri olmak üzere, çocuk haklarının korunması için devlete yükümlülük veren birçok sözleşmenin tarafıdır. Bu Sözleşmeler, bütün çocukların eşit biçimde bütün haklarını kullanabilmelerine olanak sağlayan bir toplum düzenini gerektirmektedir. Çocuklar hiçbir ayrımcılığa maruz kalmadan ve eşit haklara sahip olarak bütün hizmetlerden yararlanırken, aynı zamanda da her türlü hak ihlali ve sömürüye karşı da korunma hakkına sahiptir. Çocuk Haklarının Kullanılmasına Dair Avrupa Sözleşmesi, Çocukların Cinsel Suistimal ve Cinsel İstismara karşı Korunmasına İlişkin (Lanzarote) Avrupa Konseyi Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler'in Sınır Ötesi Örgütlü Suçlar Sözleşmesini tamamlayan, Özellikle Kadın ve Çocuklar olmak üzere İnsan Ticaretinin Önlenmesi, Bastırılması ve Cezalandırılmasına dair Protokol ve Çocuk İstihdamının En Kötü Örneklerinin Önlenmesi ve Ortadan Kaldırılması için Acil Eyleme dair Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmesi gibi Sözleşme ve Protokoller gibi çocuk haklarına ilişkin Uluslararası Sözleşme ve Protokoller ile çocuklara verilmiş birçok söz bulunmaktadır.

Devlet, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 41. maddesi ile de bu sözlerini kapsayıcı bir taahhütte bulunmuştur. "Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar. Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır." Hükmü ile hem sözleşmelerle hem de Anayasa ve yasalarla devletlere sorumluluklar yüklemektedir. Fakat tüm bu yükümlülöklere rağmen Türkiye, çocuk hakları konusunda kötü bir karneye sahiptir.

Bugün Türkiye'de derinleşen ekonomik, siyasal ve toplumsal krizde en çok çocuklar etkilenmektedir. Milyonlarca çocuk açlık ve yoksulluk içerisinde yaşamak zorunda kalmaktadır. Çocuklar temel besin gıdalarına dahi ulaşamamaktadır. Çocuklar yetersiz beslendikleri için ciddi fiziksel, ruhsal ve zihinsel gelişim sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Türkiye, Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ölkeleri arasında çocuk yoksulluğunda ilk sıradadır.

Yine Türkiye'de çocuk işçiliği çok yaygın bir emek sömürü alanı olarak karşımızı çıkmaktadır. Tarlada, tekstilde, iş yerlerinde, fabrikada, inşaatta, sokakta ve daha birçok iş kollunda çocukların çalıştırıldığı bilinmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanan en güncel rapora göre, Türkiye'de 5-17 yaş aralığında 720 bin çocuk, işçi olarak çalışmaktadır. Bu verilerde çalışan çocukların yüzde 30,8'inin tarım, yüzde 23,7'sinin sanayi, yüzde 45,5'inin ise hizmet sektöründe yer aldığını belirtilmektedir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 2022 faaliyet raporunda, 2021 yılına göre 2022 yılında 15-17 yaş arasında çalışan çocuk sayısının 101 bin artışla 620 bine ulaştığı kaydedildi. Okul çağında olan yüzlerce çocuk, iş kazalarında yaşamını yitirmekte, yaralanmakta, hastalanmakta ve engelli durumuna düşmektedir. İSG, Türkiye'de son dokuz yıl içerisinde ölen çocukların 316'sının tarım ve orman; 57'sinin inşaat 37'si metal; 27'sinin ise konaklama ve eğlence işkolunda hayatını kaybettiğini belirtmektedir.

Çocuklara yönelik hak ihlallerinin başında yine istismar, şiddet ve çocuk evlilikleri gelmektedir. En son İsmailağa Cemaati'ne bağlı Hiranur Vakfı kurucularından Yusuf Ziya Gümüşel'in henüz 6 yaşındaki kızı H.K.G'yi "imam nikahı" adı altında müridiyle evlendirmesiyle ortaya çıkan istismar olayı Türkiye gündemine bomba gibi düşse de aslında yeni bir vaka değildir. Daha öncede Karaman'da, Ensar Vakfı ve Karaman Anadolu İmam Hatip Lisesi Mezunları Derneği (KAİMDER) ile bağlantılı olduğu söylenen yurtlarda kalan 45 çocuk bir öğretmenin cinsel istismarına maruz kalmıştır. Türkiye'de giderek yaygınlaşan dini cemaat, tarikatlar ve bunlarla bağlantılı dernek ve vakıflar herhangi bir denetleme sorgulama, yargılama mekanizmasından geçmemektedir. Bu nedenle "kuran öğrenme ve dini eğitim" adı altınca binlerce çocuk buralarda her türlü hak ihlaline, ihmale, istismara, şiddete uğramaktadır.

6 Şubat depreminde basına sıkça yansıyan haberlerden biri de refakatsiz çocukların cemaat ve tarikatlara bağlı dernek, vakıf, yurt ve evlerine yerleştirildiği bilgisiydi. İlk zamanlar çok gündem olan bu konu ile ilgili bazı çocukların İstanbul'da İsmailağa Cemaati evlerine götürüldüğü, bazı çocukların İHH'ya ait evlerine yerleştirildiği, Menzil tarikatı köyünde binden fazla depremzede çocuğun bulunduğu yönündeki ortaya çıkan haberler üzerine birçok baro, kadın ve çocuk derneği konuyla ilgili suç duyurusunda bulunmuştu. Depremde refakatsiz kalan, devlet korumasına ihtiyaç duyan ya da ebeveynleri yanında olan çocuklardan bu tür dini cemaat ve tarikatlar teslim edilmesi toplumda büyük kaygı ve endişe yaratmıştı. Ancak seçimlerden sonra bu konuda gündemden düşmüş ve depremden kurtulan refakatsiz çocukların akıbetlerine dair bir bilgi kamuoyu ile paylaşılmamıştır. Çocuklara yönelik istismar, şiddet, baskı ile sık sık gündeme gelen bu yapılarla ilgili şimdiye kadar kapsamlı bir araştırma, soruşturma ve inceleme başlatılmamıştır. İlk günlerde kamuoyu tepkisinin dindirilmesi için göstermelik soruşturma ve incelemeler başlatılsa da bu yapılarla ilgili gerçek anlamda bir mücadele yürütülmemiştir.

Çocuklara yönelik istismar, şiddet, kötü muamelenin yükselişte olduğu ülkemizde çocuk haklarına yönelik bütünlüklü bir politika geliştirilmemiş, önleyici ve koruyucu mekanizmalar kurulmamış, çocuklara yönelik suçlara ilişkin ciddi bir yasal düzenleme yapılmamıştır.

Türkiye’de çocuklara yönelik her geçen gün artan istismar, şiddet, çocuk evlilikleri, ihmallerin bir diğer adresi de ailedir. Çocuk istismarı vakalarının büyük çoğunluğu ailede ve failleri çoğunlukla çocuğun yakınları, tanıdıkları olmaktadır. Aileyi kutsayan, kadını ve çocuğu aile içine hapseden politikalar sonucu çocuğa ve kadına yönelik istismar, şiddet ve hak ihlalleri genellikle görünmez, duyulmaz, “kol kırılır yen içinde kalır” düsturu ile hareket edilmektedir.

Öte taraftan ülkemizde çocuklar, kolluk güçleri ve görevlileri tarafından şiddete ve ölümle sonuçlanan orantısız güç kullanımına maruz kalmaktadır. Özellikle Kürt çocuklarına yönelik kolluğun orantısız güç, ateşli silah kullanımı, zırhlı araçlar, işkence sonucu yüzlerce çocuk yaşamını yitirdi. Ceylan Önkol, Enes Ata, Mahsun Mızrak, Uğur Kaymaz, Efe Tektekin, Helin Şen, Nihat Kazanhan, Berkin Elvan, Muhammed ve Furkan Yıldırım kardeşler gibi sembolleşen isimler kolluk gücü tarafından öldürülen çocuklardan sadece birkaçıdır. Bu isimler hafızalara kazınmıştır, ancak kolluğun sebep olduğu çocuk ölümleri sayısı binleri bulmaktadır. Diyarbakır İnsan Hakları Derneği (İHD) Çocuk Komisyonu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi 2017-2021 Yılları Arası Çocuk Haklarına Yönelik İhlalleri Raporu’nda 5 yılda en az 132 çocuğun öldürüldüğü 385’nin de yaralandığını tespit ettiklerini açıkladı. Zaten her gün Kürt çocukları, devletin çok boyutlu sistematik şiddetiyle bir biçimde karşı karşıya kalmaktadır. En son 21 Mart akşamı Diyarbakır’ın Lice ilçesinde Newroz ateşi yakan çocuklara saldırın polisler, 14 yaşındaki Y.D. isimli çocuğa işkence ve hakaret ederek ağır yaralamıştır. Kürt çocukları Newroz ateşi yaktıkları gerekçesiyle polislerce işkence edilirken, 5- 6 yaşlarındaki küçük çocukları giydikleri yöresel kıyafetten renklerine kadar suçlu gösterilip gözaltına alındığı 2023 Newroz’unda yaşanmıştır. Bunun gibi onlarca hak ihlali Kürt çocuklarına yönelik sistematik bir şekilde yıllardır devam etmektedir. Tüm bunlar çocuğun fiziksel, ruhsal sağlığını bozan, gelişimini olumsuz etkilemekte, çocukların başta yaşam hakkı olmak üzere tüm haklarını hiçe sayan politika ve uygulamalarıdır. Kürt meselesinin çözümsüzlüğüne paralel olarak, kullanılan aşırı güvenlikçi politikalar ile birlikte çoklu hak ihlallerinin sistematik bir biçimde gerçekleştiğini ve bu durumdan en fazla etkilenen gruplar arasında çocukların olduğunu söyleyebiliriz.

Dolayısıyla çocukların temel hak ve özgürlüklerini, değerlerini, sorumluluklarının bilincinde bir birey olarak yetişmesinde onlara sağlanacak koşullar ve imkanlarla yakından ilgilidir. Nüfusunun üçte birini çocuk olan Türkiye’de BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesinin 3. Maddesi ile taahhüt edildiği gibi her türlü adli ve idari işlemde çocuğun yararını önceliklendirecek, bütün ilgili kurumların da bu esasla çalışmasını sağlayacak, çocuk haklarını ve çocuğa yönelik hizmetleri bütüncül bir biçimde ele alacak, planlayacak ve çocuk haklarının hayata geçirilmesini sağlayacak bir Bakanlık teşkilatına ihtiyaç bulunmaktadır. Böylece, hizmetler arasında boşluklar doğması engellenmiş olacaktır. Bütün yetki ve sorumluluğun bir elde toplanması aynı zamanda da Devletin Sözleşme ve Anayasadan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirecek organının belirlenmesini sağlayacak, dolayısıyla denetleme ve hesap verilebilir hale gelinmiş olacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Madde ile Kanunun amacı düzenlenmektedir.

MADDE 2- Madde ile Kanunun kapsamı düzenlenmektedir.

MADDE 3- Madde ile Kanunun uygulanmasına ilişkin ilkeler düzenlenmektedir.

MADDE 4- Madde ile Çocuk Bakanlığına ilişkin tanımlar düzenlenmektedir.

MADDE 5- Çocuk Bakanlığının görev ve yetkileri düzenlenmektedir.

MADDE 6- Çocuk Bakanlığının merkez ve taşra teşkilatı düzenlenmektedir.

MADDE 7- Çocuk Bakanlığının başında bulunan Bakanın görev, yetki ve sorumlulukları düzenlenmektedir.

MADDE 8- Bakanlığın hizmet birimleri düzenlenmektedir.

MADDE 9- Çocuğun Statüsü Başkanlığının görevlerini düzenlemektedir.

MADDE 10- Çocuk Koruma Politikaları Başkanlığının görevlerini düzenlemektedir.

MADDE 11- Kamu Vesayeti Başkanlığının görevlerini düzenlemektedir.

MADDE 12- Çocuk Katılımı Politikaları Başkanlığının görevlerini düzenlemektedir.

MADDE 13- Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Başkanlığının görevlerini düzenlemektedir.

MADDE 14- Çocuğa Yönelik Şiddetle Mücadele Başkanlığının görevlerini düzenlemektedir.

MADDE 15- Ceza İnfaz Sisteminde Çocuk Haklarının Korunması Başkanlığının görevlerini düzenlemektedir.

MADDE 16- İletişim ve Yayın Başkanlığının görevlerini düzenlemektedir.

MADDE 17- Strateji Geliştirme Başkanlığının görevlerini düzenlemektedir.

MADDE 18- İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Başkanlığının görevlerini düzenlemektedir.

MADDE 19- Bakanlığın diğer Bakanlıklar ile iş birliği ve koordinasyonuna ilişkin düzenlemeleri içermektedir.

MADDE 20- Bakanlığın bakanlık dışı kurumlarla sözleşme kapsamında çalışma ve iş birliğine ilişkin esasları içermektedir.

MADDE 21- Bakanlığın Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı sorumluluklarını düzenlemektedir.

MADDE 22- Bakanlığın uzman ve uzman yardımcılarının istihdamına ilişkin esasları içermektedir.

MADDE 23- Bakanlığa bağlı kadroların ihdasına ilişkin hükümleri içermektedir.

MADDE 24- Çocuğun Statüsü Genel Müdürlüğüne yapılmış olan atıfların Çocuk Hakları Bakanlığına yapılmış sayılmasına ilişkin esasları içerir.

MADDE 25- Yürürlük maddesidir.

MADDE 26- Yürütme maddesidir.

ÇOCUK BAKANLIĞI TEŞKİLAT VE GÖREVLERİ

HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve İlkeler

Amaç

Madde 1- (1) Bu Kanunun amacı, Çocuk Bakanlığının kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu Kanun Türkiye vatandaşı olan, Türkiye’de herhangi bir nedenle bulunan ve yurt dışında Türkiye vatandaşları ile herhangi bir nedenle ilişkili olan çocukları kapsar.

İlkeler

Madde 3- Bu Kanunun uygulamasında çocuklar, kendilerinin, kanuni temsilcilerinin veya en geniş anlamı ile aile üyelerinin sahip oldukları, ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasal ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve toplumsal köken, mülkiyet, engellilik, vatandaşlık veya göçmenlik durumu, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeksizin haklarının ve üstün yararının gözetilmesi yönünden güvence altındadır.

İKİNCİ BÖLÜM

Tanımlar ve Görevler

Tanımlar

Madde 4- (1) Bu Kanunda geçen;

- Bakan: Çocuk Bakanı'nı,
- Bakanlık: Çocuk Bakanlığını,
- TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisini ifade eder.

Görev ve yetkiler

Madde 5- (1) Bakanlığın görevleri şunlardır:

- a) Çocukların yararlanması gereken hizmetlerin, ülkedeki bütün çocuklar için eşit ve kolay erişilebilir biçimde sunulmasını sağlamak,
- b) Çocukların haklarını kullanırken ve hizmetlerden yararlanırken ayrımcılığa maruz kalmalarını engellemek,
- c) Türkiye'de yaşayan her çocuğun gelişimini güvence altına almak üzere yeterli yaşam standardına sahip olması için çocuğun, ailesinin ve bakımını üstlenenlerin desteklenmesini sağlamak,
- ç) Bütün çocukların eğitim ve sağlık hizmetlerinden ücretsiz, eşitlik prensibine uygun biçimde yararlanmasını sağlamak,
- d) Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun üstün yararının gözetilmesini güvence altına almak,
- e) Her çocuğun temel yaşama hakkını "güvenlik" de dahil olmak üzere her türlü egemenlik ilişkisinin üzerinde tutmak,
- f) Çocukların esenliği için gerekli bakım ve korumayı sağlamak ve bu amaçla tüm uygun yasal ve idari önlemleri almak,
- g) Çocukların eğitim, sağlık, yaşama, barınma haklarını güvence altına almak
- h) Çocukların fiziksel, psikolojik, cinsel veya ekonomik sömürü, ihmal ve istismara karşı korunmalarını sağlamak, çocuk işçiliğini önlemek,
- ı) Çocuk yoksulluğunu ortadan kaldırmak,
- i) Çocuğun ailesinin yanında korunmasını, ailenin bulunmadığı veya çocuğun yararının ailesi dışında korunmasını gerektirdiği durumda çocuğun aile tipi bakım olanağından yararlanmasını sağlamak,
- j) Yerel ve ülke planlamalarında çocukların hak ve ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulmasını sağlamak,

k) Çocuk haklarının hayata geçirilmesi için uluslararası sözleşmelerin uygulanmasını güvence altına almak,

l) Çocuklara yönelik hizmetlerin planlanması, sunumuna, uygulamaların izlenmesi ve denetlenmesine toplumun katılımını sağlamak,

m) Çocuklara yönelik hizmetlerin planlanmasına, uygulamaların izlenmesine yönelik çalışmalara çocukların katılımını sağlamak ve çocukların her tür karar alma mekanizmasına katılımını sağlamak.

a) Ulusal ve uluslararası kuruluşlar ile iş birliği yapmak,

b) Bakanlıklar arasında eşgüdüm ve koordinasyonu sağlamak,

c) Çocuklara yönelik hizmetlerin, çocuk yararı ve etkisi hakkında araştırmalar yapmak,

ç) Çocuklara yönelik hizmetlere ilişkin bir veri toplama ve analiz sistemi kurmak,

d) Çocuklara yönelik hizmetlerin izleme ve değerlendirmesine yönelik çalışmaların sonuçlarını içeren raporlar hazırlamak, ilgili Bakanlıklar ve yerel yönetimlere yapılması gerekenlere ilişkin tavsiyelerde ve taleplerde bulunmak,

e) Çocukla ilgili hizmetlerden sorumlu bakanlık bütçelerinin hazırlanması ve görüşmelerine katılmak, görüş bildirmek,

f) Kamu vesayet makamı nezdinde oluşturulacak kamu vesayet teşkilatlarına ilişkin usul ve esasların uygulanmasını, bu hizmetlerin yürütülmesini sağlamak.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Teşkilat ve Hizmet Birimleri

Teşkilat

Madde 6- (1) Bakanlık, merkez ve taşra teşkilatından oluşur.

Bakan

Madde 7- (1) Bakan, Bakanlık kuruluşunun en üst amiri olup, Bakanlık hizmetlerini mevzuata, kalkınma plânlarına ve yıllık programlara uygun olarak yürütmekle ve Bakanlığın faaliyet alanına giren konularda diğer bakanlıklarla iş birliği ve koordinasyonu sağlamakla görevli ve Cumhurbaşkanı'na karşı sorumludur.

(2) Bakan, yetkisi kapsamındaki faaliyet ve işlemlerden ayrıca sorumlu olup, Bakanlık faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkilidir.

Hizmet birimleri

Madde 8- (1) Bakanlığın hizmet birimleri şunlardır:

- a) Çocuğun Statüsü Başkanlığı
- b) Çocuk Koruma Politikaları Başkanlığı
- c) Çocuk Katılımı Politikaları Başkanlığı
- ç) Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Başkanlığı
- d) Kamu Vesayeti Başkanlığı
- e) Çocuğa Yönelik Her Türlü Şiddetle Mücadele Başkanlığı
- f) Ceza İnfaz Sisteminde Çocuk Haklarının Korunması Başkanlığı
- g) İletişim, Dokümantasyon ve Yayın Başkanlığı
- h) Strateji Geliştirme Başkanlığı
- i) Hukuk Müşavirliği
- i) İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı
- j)) Eğitim ve Kurumsal Yapılanma Başkanlığı
- k) Araştırma ve Dokümantasyon Başkanlığı
- D Sivil Toplum, İletişim ve Kültür Başkanlığı
- m) Proje Uygulama Başkanlığı
- n) Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı

o) Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

ö) Özel Kalem Müdürlüğü

Çocuğun Statüsü Başkanlığı

Madde 9- (1) Çocuğun Statüsü Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Toplumdaki çocuk algısını araştırmak ve çocuğun hak sahibi eşit bir birey olarak kabul edilmesi ve saygı görmesi için çalışmalar yürütmek

b) Çocuklara yönelik ayrımcılığa sebebiyet veren veya çocuklara zarar veren veya haklarının ihlal edilmesine neden olan faktörleri tespit etmek ve bunların ortadan kaldırılması ya da değiştirilmesini sağlamak

c) Bu kapsamda özellikle göç etmiş ailelere mensup olan, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği nedeniyle ayrımcılığa uğrayan LGBTİ çocuklar ile engelli çocukları destekleyen, onların saygınlıklarını güvence altına almaya, özgüvenlerini geliştirmeye ve toplumsal yaşama etkin biçimde katılmalarını sağlamaya yönelik politikalar geliştirmek

ç) Toplumsal cinsiyet eşitliği ve cinsel ve üreme sağlığı eğitiminin müfredata alınmasını sağlamak

d) Eğitimin cinsiyet eşitliğini teşvik edici, çocukların barış ve farklılıklara saygı anlayışı ile yetişmelerini sağlayacak, yaşam becerilerini güçlendirecek bir içeriğe kavuşturulmasını sağlamak

e) Kız çocuklarının mühendislik, bilim ve teknoloji alanlarında da meslek seçmeye teşvik edilmesi ve kız çocuklarının okullaşma oranını önemli ölçüde artıran yerinde eğitimin yaygınlaştırılmasını sağlamak,

f) Farklı ekonomik gelir gruplarından çocuklar arası eğitim, barınma, beslenme, istismar riski gibi alanlardaki farkları ortadan kaldırmak için “yurttaşlık geliri”nin bir çocuk hakkı olarak tanınmasını sağlamak ve gerekli bütün tedbirleri almak

g) Her çocuğa, sosyal sigorta dahil, sosyal güvenlikten yararlanma hakkı tanınmasını sağlamak

1) Tüm çocukların eşit, ücretsiz ve anadilde eğitimden yararlanmalarını sağlamak

i) Her çocuğun tüm potansiyelini kullanmasına elverecek ve yeteneklerini dikkate alan kaliteli bir eğitimden yararlanmasını temin etmek

j) Çocuğun düşünce, vicdan ve din özgürlüğü hakkına saygı göstermek

k) Çocukların en iyi sağlık düzeyine kavuşma, tıbbi bakım ve rehabilitasyon hizmetlerini veren kuruluşlardan ve her türlü tıbbi bakım hizmetlerinden yararlanma hakkını Sağlık Bakanlığı ile iş birliği içinde güvence altına almak.

Çocuk Koruma Politikaları Başkanlığı

Madde 10- (1) Çocuk Koruma Politikaları Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Önleme odaklı bir çocuk koruma politikası geliştirilmesini sağlamak

b) Ebeveynlerin çocuk bakım hizmet ve tesislerinden, çocuklarının da bu hizmet ve tesislerden yararlanma hakkını sağlamak için uygun olan her türlü önlemi almak

e) Ebeveynlerin çocuk bakım, koruma kapasitelerini geliştirici ve yeterli gelir de dahil olmak üzere çocukların ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli olanaklara sahip olmalarını sağlamak

ç) Aşağıdaki amaçları içeren bir çocuk koruma sisteminin oluşturulmasını sağlamak, bu amaçlar kapsamındaki uygulamaların çocuk yararına uygunluğu ve çocuğa etkisi açısından izlenmesini ve düzenli olarak ihtiyaca ve bu alandaki gelişmelere uygun biçimde yenilenmesini sağlamak

i. Sosyal hizmetlerin, çocuğun ve ailenin desteklenme hakkını güvence altına alacak faaliyetlerde bulunmak üzere mahalle düzeyinde örgütlenmesi

ii. Çocuğun gelişiminin ve olası risklerin takibinin yapılabilmesi için düzenli sağlık takibinin çocuğun zorunlu eğitim çağına gelmesine kadar yapılmasını sağlayacak biçimde sağlık hizmetlerinin sunulmasını sağlamak

iii. Okullarda çocuğun gelişiminin ve olası risklerin takip edilmesini sağlamak

iv. Okul, hekim ve sosyal hizmet birimi arasında eşgüdümü sağlamak

v. Çocuklarla çalışan tüm kamu görevlilerini, çocuk ihmal ve istismarını takip etmek ve adli ve sosyal hizmet yetkililerine bildirmekle sorumlu tutmak.

d) Çevre kirliliği, kazalar vb. yaygın tehlikelere karşı çocukları koruyucu tedbirler alınmasını sağlamak.

Kamu Vesayeti Başkanlığı

Madde 11- (1) Kamu Vesayeti Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 397'nci maddesi ile düzenlenen kamu vesayeti makamı nezdinde, ailesi dışında korunan çocukların vasiliği görevini üstlenecek kamu vasilerinden oluşan bir teşkilat kurmak
- b) Bu teşkilatın çalışma usulünü belirlemek
- c) Çalışma politikalarını belirlemek
- ç) Uygulamaları izlemek ve geliştirilmesini sağlamak.

Çocuk Katılımı Politikaları Başkanlığı

Madde 12- (1) Çocuk Katılımı Politikaları Başkanlığının görevleri şunlardır.

- a) Çocuğun düşüncesini özgürce açıklama hakkını ve bu düşüncelerini yazılı, sözlü, basılı, sanatsal biçimde veya çocuğun seçeceği başka bir araçla yayma hakkını güvence altına almak
- b) Çocuğun dernek kurma ve toplanma özgürlüklerine ilişkin haklarını korumak
- c) Çocukların özel yaşantısına, aile, konut ve iletişimine keyfi ya da haksız bir biçimde müdahale yapılamamasını ve onur ve itibarına saldırılmamasını sağlamak
- ç) Çocukların yararını gözeterek kitle iletişim araçları aracılığıyla nitelikli yayınların yayılmasını teşvik etmek
- d) Nitelikli çocuk kitaplarının üretimini ve yayılmasını teşvik etmek
- e) Kitle iletişim araçlarının kullanımında Türkiye'de yaşayan tüm halkların, azınlık gruplarının ve bir yerli ahaliye mensup çocukların dil gereksinimlerine özel önem gösterilmesini sağlamak, çocukların anadillerinde eğitim almalarını sağlamak
- f) Tüm çocukların ait olduğu soy ve dil topluluğunun diğer üyeleri ile birlikte kendi kültüründen yararlanma ve kendi dilini kullanma hakkını korumak

g) Aileden başlayarak, çocukların bulundukları veya hizmet aldıkları bütün kurumlarda, yerel ve merkezi yönetimde kararlara katılımlarını sağlayacak mekanizmalar oluşturmak, çocukların buralarda kararlara katılımlarını teşvik etmek

h) Çocukların bulundukları bütün kurumlarda, görüş, düşünce, eleştiri ve taleplerini herhangi bir nedenle korku veya kaygı duymadan iletebileceği mekanizmalar oluşturmak

i) Çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence etkinliklerinde bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını korumak

i) Çocuğun kültürel ve sanatsal yaşama tam olarak katılma hakkına saygı duyarak tanımak ve özendirmek ve çocuklar için, boş zamanı değerlendirmeye, dinlenmeye, sanata ve kültüre ilişkin etkinlikler konusunda uygun ve eşit koşulların sağlanmasını teşvik etmek.

Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Başkanlığı

Madde 13- (1) Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Çocuk haklarını ilgilendiren gelişmeleri takip etmek

b) Taraf olunması gereken sözleşmeleri belirlemek ve taraf olunmasını sağlamak

c) Taraf olunan sözleşmelerin izleme ve denetim mekanizmalarının işlemlerini sağlamak

ç) Ülkede ve dünyada çocuk hakları alanında geliştirilmesi gereken uluslararası belgeler için önerilerde bulunmak

d) Sözleşmelerin uygulanması için eylem planları hazırlamak

e) Alınan kararların duyurulmasını, tanıtılmasını sağlamak.

Çocuğa Yönelik Şiddetle Mücadele Başkanlığı

Madde 14- (1) Çocuğa Yönelik Şiddetle Mücadele Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Çocuğu, her türlü cinsel sömürüye ve cinsel suistimale karşı korumak ve çocukların cinsel ilişkiye girmek üzere kandırılması, zorlanması ve sömürülmesini önlemek

- b) Bir cinsel şiddet olgusu olan ve çocuğun bakımından ve korunmasından sorumlu kişilerin cinsel istismarı anlamına gelen ensest, çocuk üzerinde nüfus sahibi kimselerin istismarı gibi olguları ortaya çıkaran sebepleri araştırmak ve önlenmesini sağlamak
- c) Çocukların kendilerini koruma kapasiteleri güçlendirici hizmetlerin sunulmasını sağlamak
- ç) Çocukların kolaylıkla ulaşabilecekleri bir çocuk istismarı bildirim mekanizması oluşturmak
- d) İstismara uğradığını söyleyen çocuğun söylediği kişinin tekrar istismarına uğramasının önlenmesi için tedbirler almak
- e) İstismar mağduru çocukların rehabilitasyonu kapsamında gerekli tedbirleri almak
- f) Çocukların ve yakınlarının cinsel istismara karşı adalete inançlarının kırmaması için cezasızlıkla mücadele etmek
- g) Çocuğa Karşı Cinsel Sömürü ve İstismarın Önlenmesi Politika Notunun gereklerini yerine getirmek ve periyodik olarak bu faaliyetleri raporlamak
- i) Çocuğun cinsel sömürü ve istismardan korunması için kayıt sistemi ve düzenli, ayrıştırılmış istatistik sistemi tutmak
- i) Çocuk istismarı faillerinin kaydını tutmak, bu kişileri bir daha bu suçu işlememeleri için izlemek
- j) Çocukların çocuk yaşta evlilikler dahil olmak üzere çocuğun cinsel istismar ve sömürsünü teşvik eden her türlü söylemle mücadele etmek, bu kişilerin yasalarca düzenlenen cezaları almasını sağlamak ve bu konuda gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasını temin etmek
- k) Çocukların cinsiyet kimliklerini oluşturdıkları dönemde, cinsiyet eşitliği yönündeki söylemlerin önemini göz önünde bulundurarak siyasi liderlerin ve kamuyu etkileyen kişilerin kadın erkek eşitliğine vurgu yapmasını ve ayrımcı söylemlerden kaçınması sağlamak.

Ceza İnfaz Sisteminde Çocuk Haklarının Korunması Başkanlığı

Madde 15- (1) Ceza İnfaz Sisteminde Çocuk Haklarının Korunması Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Özgürlüğü bağlayıcı cezaların yerine getirildiği kurumların çocukların eğitim ve psiko-sosyal gelişmelerinin desteklendiği ortamlarda yerine getirilmesi ve mümkün olan en kısa sürede sona erdirilmesi için politikalar geliştirmek, alternatif tedbirlere ilişkin seçenekler üretilmesini ve hayata geçirilmesini sağlamak
- b) Özgürlüğü bağlayıcı cezaların yerine getirildiği kurumları denetlemek, raporlandırmak ve öneride bulunmak
- c) Hakkında ceza yasasını ihlâl ettiği iddia edilen ve bu nedenle itham edilen ya da ihlâl ettiği kabul edilen her çocuğun; çocuğun yaşı ve yeniden topluma kazandırılmasının ve toplumda yapıcı rol üstlenmesinin arzu edilir olduğu hususları göz önünde bulundurularak, taşıdığı saygınlık ve değer duygusunu geliştirecek ve başkalarının da insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygı duymasını pekiştirecek nitelikte muamele görme hakkını korumak,
- ç) Çocukların zorunlu olmadıkça ceza infaz kurumlarında bulunmamalarını sağlayacak tedbirler almak, cezaevinde anneleri ile birlikte kalan çocukların eğitimleri ve sağlık hizmetlerinden yararlanmalarını güvence altına almak ve gelişimlerinin sağlıklı ilerleyebilmesi için gerekli tüm önlemlerin hayata geçirilmesini sağlamak
- d) Hiçbir çocuğun, işkence veya diğer zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ve cezaya tâbi tutulmamasını güvence altına almak.

İletişim ve Yayın Başkanlığı

Madde 16- (1) İletişim ve Yayın Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Bakanlığın faaliyetleriyle ilgili rapor hazırlayarak kamuoyuna en geç bir aylık periyodlarla açıklamak, katılımcılığı ve şeffaflığı artırmak
- b) Türkiye Büyük Millet Meclisine çocuk haklarıyla ilgili yapılan faaliyetlerle ilgili en geç bir aylık periyodlarla olmak üzere rapor sunmak, çocuk hakları alanında yasamanın sorumluluğunu artırmak

c) Çocuk haklarını ilgilendiren yayınları, belgeleri takip etmek, çevrilmesini ve yayınlanmasını sağlamak

ç) Çocuk hakları alanında araştırma, rapor ve bilimsel yayınları teşvik etmek.

Strateji Geliştirme Başkanlığı

Madde 17- (1) Strateji Geliştirme Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Bakanlığın görev alanına giren konulara ilişkin politikalarını oluşturmak ve bu faaliyetlerin planlanmasını sağlamak

b) Bakanlık faaliyetlerini izlemek ve değerlendirmek

c) Bakanlık faaliyetlerini değerlendirme ve araçlarını geliştirmek

ç) Diğer birimlerin planlama ve strateji geliştirmeyi gerektiren çalışmalarına destek olmak, bu amaçla araç geliştirmek.

İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Başkanlığı

Madde 18- (1) İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Çocukların bakımı veya korunmasından sorumlu kurumların, hizmet ve faaliyetlerin, özellikle güvenlik, sağlık, personel sayısı, uygunluğu ve yönetimin yeterliliği açısından standartlarını belirlemek ve standartlara uygunluğunu sağlamak

b) Çocuklara hizmet veren adli ve idari her türü personelin çocukla çalışma ve çocuk haklarını koruma alanında uzmanlaşmış olmasını sağlamak

c) Ceza infaz kurumları dahil olmak üzere çocuklara hizmet veren her türlü kurum ve kuruluş ve hizmet biriminin bağımsız ve vasıflı denetleyiciler vasıtasıyla düzenli olarak ve önceden haber vermeksizin denetlenmesini sağlamak

d) Çocuk ve kadın hakları alanında çalışan, kişi, uzman, gönüllü, kurum, sivil toplum kuruluşu ve platformların düzenli periyodlarla görüşlerini almak, bu kişi ve kurumlarla sürekli iş birliği içinde olmak.

Bakanlıklarla İş Birliği

Madde 19- (1) Bakanlığın bu Kanun kapsamında yürüttüğü görevler ile iş ve işlemlere ilişkin destek talepleri ile ihtiyaç duyduğu her türlü yardım, ilgili bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından gecikmeksizin ve öncelikle yerine getirilir.

(2) Bakanlık, çocuk hakları alanındaki ulusal mevzuatın Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği mevzuatına uyumlaştırılması çalışmaları kapsamında Dışişleri Bakanlığı ile aylık değerlendirme toplantıları yapar.

(3) Bakanlık, çocuk hakları alanını düzenleyen uluslararası anlaşma, sözleşme ve protokollere Türkiye Cumhuriyeti'nin katılması ve taraf olması konusunda ulusal politika belirleme çalışmalarını Dışişleri Bakanlığı ile iş birliği içinde yürütür.

(4) Bakanlık, çocuğa yönelik her türlü suçun önlenmesi ve hiçbir çocuğun, işkence veya diğer zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ve cezaya tâbi tutulmamasını güvence altına almak amacı doğrultusunda İçişleri Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile iş birliği yapar ve bu iş birliği kapsamında Çocuk Sosyal Koruma ve Destek Programını yürütür.

(5) Özgürlüğü bağlayıcı cezaların yerine getirildiği kurumların çocukların eğitim ve psiko-sosyal gelişmelerinin desteklendiği ortamlarda yerine getirilmesi ve mümkün olan en kısa sürede sona erdirilmesi için politikalar geliştirmek, çocuk hapisaneleri yerine denetimli serbestlik uygulaması ve eğitim evleri modelleri üzerinde çalışılmak ve çocukların hapsedilmesi dışında seçenekler üretmek amacıyla Adalet Bakanlığıyla iş birliği yapar.

(6) Bakanlık, çocukların yaşam koşullarının iyileştirilmesi, esenliklerinin artırılması, eğitim ve sağlık olanaklarına ücretsiz ve kolay erişimlerinin sağlanmasına yönelik politika belirlenmesi ve yatırım programında çocuklarla ilgili projelerin geliştirilmesi ve değerlendirilmesi çalışmaları bağlamında Kalkınma Bakanlığı ile iş birliği yapar.

(7) Bakanlık, çocukların en iyi sağlık düzeyine kavuşma, tıbbi bakım ve rehabilitasyon hizmetlerini veren kuruluşlardan ve her türlü tıbbi bakım hizmetlerinden yararlanma, sağlıklı bir çevrede doğayla ve yeteli düzeyde yeşil alanlarla temas halinde yetiştirme hakkını güvence altına almak amacıyla Sağlık Bakanlığı ve Çevre ve Şehircilik İklim Bakanlığı ile iş birliği yapar.

Sözleşme ile araştırma, etüt ve proje yaptırma

Madde 20- (1) Bakanlık görevleri ile ilgili olarak ulusal ve uluslararası bilimsel araştırma, etüt, film/belgesel ve proje gibi işleri, üniversite öğretim elemanları ile Çocuk hakları konusunda çalışmalarda bulunan kadın örgütlerinin, dernek ve kurumlarının talepleri doğrultusunda maddi kaynak ihtiyaçları Bakanlık tarafından sağlanır.

(2) Bakanlık, görev alanına giren konularda üniversiteler veya uzman kurum ve kuruluşlardan danışmanlık hizmeti satın alabilir.

(3) Bu konulara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sorumluluk ve İş Birliği

Madde 21- (1) Bakan, gerekli gördüğü durumlarda ya da Komisyonun istemi üzerine TBMM Çocuk Hakları Komisyonunu, uygulanan politikaların sonuçları hakkında bilgilendirir. Ancak bakan yılda en az üç kez komisyonu bilgilendirmek zorundadır.

(2) Bakanlık, çocuk hakları alanı ile doğrudan ve dolaylı ilişkili konularda kurulan Meclis Araştırma Komisyonları raporlarında yer alan tespit ve önerilerin gereklerini yerine getirir ve sonuçları hakkında TBMM'ye bir rapor sunar. Rapor verildiği tarihten en fazla iki ay içinde TBMM Genel Kurul'unda görüşülür.

Çocuk Hakları Uzmanlığı ve Çocuk Hakları Uzman Yardımcılığı

Madde 22- (1) Bakanlık, bu Kanunda sayılan görevlerin yerine getirilmesinde Çocuk Hakları Uzmanı ve Çocuk Hakları Uzman Yardımcısı istihdam eder. Çocuk Hakları Uzman Yardımcılığına atanabilmek için, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48 inci maddesinde sayılan şartlara ek olarak aşağıdaki nitelikler aranır:

a) En az dört yıllık eğitim veren yükseköğretim kurumlarının çocuk çalışmaları/toplumsal cinsiyet çalışmaları, eğitim, sosyoloji, felsefe, psikoloji bölümleri ile iktisadi ve idari bilimler, siyasal bilgiler, iletişim, hukuk, eğitim bilimleri fakülteleri, ve sosyal hizmetler yüksekokulu veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurt içindeki ve yurt

dışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olmak veya en az dört yıllık başka bir yükseköğretim programından mezun olmakla birlikte çocuk hakları alanında çalışmış olmak

b) Yapılacak yeterlik sınavında başarılı olmak

c) Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavında en az (C) düzeyinde başarılı olmak.

(2) Çocuk Hakları Uzman Yardımcılığına atananlar; üç yıl çalışmak ve tez hazırlamak kaydıyla açılacak yeterlik sınavına girme hakkını elde ederler. Sınavda başarılı olanlar Çocuk Hakları Uzmanı unvanını kazanırlar. Yeterlik sınavında başarı gösteremeyenler bir yıl içinde ikinci kez sınava tabi tutulurlar. İki defa başarı gösteremeyenler, Bakanlıktaki memur kadrolarına atanırlar.

(3) Çocuk Hakları Uzmanları ve Çocuk Hakları Uzman Yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yarışma sınavı, tez hazırlama ve yeterlik sınavı ile eğitimleri Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Kadrolar

Madde 23- (1) Ekli (1) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (1) sayılı cetvele “Çocuk Bakanlığı” bölümü olarak eklenmiştir.

Atıflar

Madde 24- (1) Diğer mevzuatta Çocuğun Statüsü Genel Müdürlüğü'ne yapılmış olan atıflar Çocuk Hakları Bakanlığına yapılmış sayılır.

Yürürlük

Madde 25- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 26- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.